

När föräldrar har psykisk ohälsa – hur barn kan påverkas och vad förskolan kan göra

Förskolan är livsviktig

Stockholm 2015 11 13

Birthe Hagström, fil.dr. pedagogik

Birthe.hagstrom@telia.com

Många gånger finns överlappande svårigheter i familjen

(Socialstyrelsen 2013)

- ▶ Psykisk ohälsa
- Missbruk
- Våld
- Socioekonomiska svårigheter
- Svagt eller inget stödjande nätverk

Vad kan det innebära för det lilla barnet när föräldern har psykisk ohälsa?

Barnet riskerar att inte få sina dagliga omsorgsbehov tillgodosedda som

- Mat, sömn och lämpliga kläder
- Kontinuitet och förutsägbarhet
- Känsломässig tillgänglighet och reglering

Ingen förälder är perfekt utan det viktiga är att vara tillräcklig utifrån barnets behov.

Alla små barn (och även många äldre) behöver hjälp att reglera de känslor som väcks

- Tillskriver barnet en vilja/mening med sitt agerande
- Visar vad barnet känner med hjälp av mimik, gester, ord och **röstläge**

Via återkommande situationer då barnet får hjälp att förstå de känslor som väcks tränar de sig på att själv handskas med dem och att successivt förstå andras känslor

Vad rör sig i ditt lilla huvud?

Anknytning- en viktig uppgift under de första åren

- Anknytningssystemet är ett grundläggande skydd och aktiveras vid fara eller hot om fara
- Utifrån återkommande situationer av hur väl föräldern kan förstå och svara på det barnet uttrycker etableras successivt det vi kallar för anknytningsmönster
- Anknytningen är relationsspecifik och ett litet barn kan knyta an till mellan 3-5 personer
- De anknytningsmönster som succesivt bildas har betydelse för barnets tillit och kontakt med andra vuxna och barn

Av barnets många återkommande erfarenheter av fysisk närhet, skydd och tröst bildas så kallade anknytningsmönster

- **Trygg anknytning** – barnet söker närhet vid fara och väljer lek och utforskande när det är lugnt
- **Otrygg/undvikande anknytning**-barnet söker inte närhet trots att fara hotar
- **Otrygg ambivalent anknytning**- barnet söker närhet trots att ingen fara hotar
- **Desorganiserad anknytning**- föräldern är skrämmande för barnet eller kan bli skrämmd av barnet

- Förskola – en möjlig väg för långvarigt stöd

Sköra barn i förskolans vardag

Vissa barn behöver mer än andra!

- För att innehållet i verksamheten (förskolan) skall kunna anpassas till olika barns behov krävs kunskap hos personalen, medvetet arbetssätt och en ändamålsenlig organisation av verksamheten. En allmänt hög standard räcker dock inte alltid utan utöver detta behövs särskilda insatser. (SOU 1998:31, s. 184)

Vad påverkar barn på förskolan

(Phillips & Lowenstein, 2011)

- Kvantitet - hur mycket tid är barnet på förskolan
 - Strukturell kvalitet - t.ex. hur stor barngrupp, antal barn/vuxen, stabilitet i vuxengruppen, lokaler
 - Process kvalitet - vuxen barn relationen, relationen till andra barn, vuxen-vuxenrelationen, innehåll
-

Barnet bär med sig sina
tidigare erfarenheter in i
förskolan

Vad främjar trygghet, lek och lärande i förskolans vardag

- En inskolning där barnet får tid att lära känna minst en pedagog lite närmre
- En primär och en sekundär anknytningsperson
- En förutsägbar dag med tydliga övergångar
- Arbete i smågrupper utifrån barnets ålder eller mognad
- Rutiner vid mat, sömn och samlingsstunder anpassade till barnets ålder eller mognad
- Lekro och stöd i kontakt och lek med andra barn

Pedagogen behöver:

- Förstå det känslomässiga språket
- Kunna ta barnets perspektiv
- Kunna reflektera över sitt eget bidrag i samspelet med barnet
- Samarbeta med barnets förälder
- Glädjas och ha roligt tillsammans med barnet

Allföräldraskap – historien visar på betydelsen av stödjande nätverk.

t.ex.

Kärnfamiljen

Storfamiljen

Matriarkatet

Den utvidgade familjen –
vänner - BHV och förskola.

Speciellt viktigt när
omsorgsförmågan brister

Tack för att ni lyssnade

